

Remissvar över Skogsstyrelsens och Jordbruksverkets rapport 2025/1218 Förslag till ändrade regler om markavståenden enligt jordförvärvslagen.

Er beteckning: LI2026/00492

Sammanfattning

Länsstyrelsen välkomnar att Jordbruksverket och Skogsstyrelsen i rapporten tagit fram åtgärdsförslag som syftar till att stärka förutsättningarna för en effektiv och rättssäker handläggning av ärenden om markavståenden enligt jordförvärvslagen. Länsstyrelsen ställer sig positiv till myndighetsgemensamma rutiner som bidrar till att få en mer likriktad och rättssäker handläggning och prövning av ärenden.

Länsstyrelsen bedömer att rapportens två förslag till förändringar i jordförvärvslagen riskerar att minska intresset för juridiska personer att avsätta områden för formellt skydd. Rapportens förslag 1 innebär dock relativt sett större incitament för juridiska personer att avsätta biologiskt värdefulla områden för naturvårdsändamål och därmed bättre förutsättningar för att uppnå ett långsiktigt skydd av mark med höga naturvärden.

För att minska konsekvenserna för skydd av värdefull natur anser länsstyrelsen att det finns skäl att överväga en kompletterade lösning vid sidan om föreslagna ändringar i jordförvärvslagen. Om man vill begränsa påverkan på ägarbalansen mellan juridiska och fysiska personer och samtidigt undvika att få konsekvenser för biologisk mångfald och skydd av värdefull natur skulle en lösning kunna vara att juridiska personer kompenseras för sina avståenden till staten för naturvårdsändamål med ersättningsmark från Sveaskog.

Förslag till ändring i jordförvärvslagen

Jordbruksverkets och Skogsstyrelsens två alternativa förslag till förändringar i jordförvärvslagen innebär att juridiska personers möjligheter att förvärva mark från en fysisk person (eller dödsbo) genom avståenden till staten för naturvårdsändamål begränsas genom att enbart omfatta överlåtelser (förslag 1) eller helt upphöra (förslag 2). Myndigheterna föreslår i båda förslagen att möjligheten för juridiska personer tillgodoräkna sig ett framtida avstående av lantbruksegendom till fysisk person eller till staten för naturvårdsändamål upphävs.

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak ambitionen att begränsa juridiska personers möjligheter till markförvärv från fysiska personer. Samtidigt vill länsstyrelsen understryka vikten av att lagstiftningen utformas så att begränsningar av juridiska personers markförvärv inte innebär att deras incitament att avsätta mark för naturvårdsändamål upphör. En alltför långtgående begränsning av bestämmelsen i 6 § första stycket 2 b jordförvärvslagen skulle kunna innebära att juridiska personers naturvårdsavsättningar till staten avtar eller helt upphör, något som skulle vara mycket negativt för möjligheten att bevara biologisk mångfald.

Länsstyrelsen instämmer i myndigheternas konsekvensanalys¹ att andelen överlåtelser av äganderätten i förslag 1 kan komma att öka från nuvarande 15 procent, men att det bedöms som mycket osannolikt att andelen kommer uppgå till 85 procent eller mer. Det innebär att förslag 1 fortsatt kan komma att ha en viss påverkan på det enskilda ägandet men i jämförelse med nuvarande bestämmelse bedöms påverkan vara betydligt mindre. Förslag 2 å andra sidan innebär att påverkan på ägarbalansen som bestämmelsens utformning har idag helt röjs undan. Samtidigt medför förslag 2 att juridiska personers möjlighet till förvärvstillstånd genom frivilliga naturvårdsavsättningar till staten, och den begränsning av denna möjlighet som ges av förslag 1, upphör i dess helhet.

Sveriges nationella och internationella utfästelser och åtaganden innebär att den totala arealen av landets formellt skyddade områden behöver öka. I linje med myndigheternas antagande² anser länsstyrelsen att en sådan begränsning av bestämmelsen som ges i förslag 2 medför en risk för att juridiska personers incitament till

¹ Jordbruksverkets och Skogsstyrelsens rapport 2025/1218, s 45.

² Jordbruksverkets och Skogsstyrelsens rapport 2025/1218, s 21.

frivilliga naturvårdsavsättningar kan komma att avta. Detta kan leda till att avsättningar för naturvårdsändamål av juridiska personer minskar i en sådan omfattning att skyddet av värdefulla naturmiljöer skulle påverkas avsevärt negativt. En sådan lagändring som i förslag 2 kan därför komma att försvåra möjligheterna att nå de nationella miljö kvalitetsmålen, särskilt *Levande skogar*, *Storslagen fjällmiljö* och *Ett rikt växt- och djurliv* samt Sveriges internationella åtaganden inom biologisk mångfald. Mot denna bakgrund bedömer länsstyrelsen att förslag 1 medför mindre negativa konsekvenser för biologisk mångfald jämfört med förslag 2.

En kompletterande lösning, vid sidan om ändringar i jordförvärvslagen, skulle vara att utöka juridiska personer möjlighet att erhålla kompensationsmark från staten vid avståenden för naturvårdsändamål. Liknande möjligheter till ersättningsmark direkt från staten genom Sveaskog har funnits tidigare. Under 2024 överfördes exempelvis cirka 21 500 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till Naturvårdsverket. Markerna utgör för närvarande ersättningsmark som Naturvårdsverket använder vid markbyten med enskilda markägare, allmänningsskogar och besparingsskogar, där skyddsvärd skogsmark överlåts i utbyte mot skogsmark som kan brukas. Ett alternativ skulle därför kunna vara att befintliga ersättningsmarker från Sveaskog även erbjuds till övriga juridiska personer, utöver allmänningsskogar och besparingsskogar, vid markavståenden till staten för naturvårdsändamål. En sådan möjlighet skulle tillsammans med förslag 1 ytterligare minska påverkan på det enskilda ägandet samtidigt som det i högre grad skulle bibehålla juridiska personers incitament för naturvårdsavsättningar och underlätta myndigheternas arbete med att bilda formella områdesskydd.

Sammantaget bedömer länsstyrelsen att förslag 1 innebär bättre förutsättningar för ett långsiktigt skydd av skogar med höga naturvärden samtidigt som lagförändringen innebär en tydlig begräsning till juridiska personers påverkan på ägarbalansen.

Länsstyrelsen förordar alltså förslag 1 framför förslag 2.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av vikarierande länsråd Anna-Karin Lindblad Wieslander med naturskyddshandläggare Karin Johansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har

också chefsjurist Daniel Sandberg, avdelningschef Erik Hjortsberg, vikarierande enhetschef Stefan Henriksson och handläggare Klas Fredriksson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.